

ІДЕОЛОГІЯ ТА ПРАКТИКА РАШИЗМУ ЯК АНТИПОД ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ

Братасюк Марія Григорівна

*доктор філософських наук, професор,
професор кафедри філософії*

*Львівського національного університету імені Івана Франка
м. Львів, Україна*

Побудова у сучасній Україні правової держави можлива лише після подолання рашизму як людиноненависницької ідеології та практики. Нинішня російсько-українська війна вже стала планетарним явищем. А. Бадью, сучасний французький мислитель, дослідивши минуле століття, у своїй роботі «Століття» прийшов до висновку, що нинішнє, тобто, XXI століття, буде століттям війни [1]. Висновок зроблено на підставі того, що не подолано модель розколу, суперечність між деструкцією і заснуванням, що пронизувала все XX століття, а взаємозалежність минулого і сучасного ніхто не скасовував. Схоже, мислитель геніально передбачив нинішні тривожні події. Єдине, про що не пише А.Бадью, то це те, що вони будуть спровоковані рашизмом, тобто, російським фашизмом.

Цей термін, який вже потрапив у Вікіпедію, використовується науковцями, політиками, публіцистами для позначення політичної ідеології та соціальної практики владного режиму Росії кінця XX – початку XXI століття [2], що ґрунтується на: ідеї «особливої цивілізаційної місії» росіян, які завжди мають когось визволяти, безвідносно до того, просять їх про це чи ні; ідеї «старшості братнього народу» – придумувати міфи про «тисячолітню» історію Росії, яка має повчати, як треба жити всіх інших, молодших, а тому «нерозумних»; нетерпимості до елементів культури інших народів – всі мають рано чи пізно зросійшитися, стати «єдиним народом»; в основі рашизму – тоталітаризм та імперіалізм радянського штибу, російське православ'я застосовується як моральна доктрина. Також – застосування геополітичних інструментів впливу, напр., енергоносіїв для європейських країн, військової сили, стосовно країн, що входять до сфери впливу РФ [2]. Дослідники зазначають, що рашизм – це суміш основних засад фашизму і сталінізму [4]. На мій погляд, сталінізм – це і є фашизм, але інтернаціональний, на відміну, напр., від німецького національного. Суть та ж – це людиноненависництво. Це російське геополітичне варварство, що спрямоване на окупацію та анексію територій інших держав, «збирання земель російських» (В. Путін) і оперте

на місцевий колабораціонізм та підтримку російської п'ятої колони [2]. Нинішній російський фашизм став новітньою формою радянського фашизму, який був дещо ослаблений на початку 90-х років, але згодом щасливо реанімований режимом Путіна. Його антигуманна суть ще глибинніше, повніше і яскравіше ним розкрилася [5].

Серед витоків рашизму, зокрема світоглядно-ментальних, поцінування колективного «ми» і колективізм як спосіб буття, що домінує над індивідом та індивідуальністю. Цей люблений росіянами колективізм, стадність як тваринний інстинкт, дає їм позірність захищеності, власної значущості, позбавляє необхідності жити своїм розумом і в принципі зайвий раз думати [3]. Тому вождизм – це вічно жива ознака рашизму. Росіянин – це «вольове буття», як сказав би Ф. Ніцше. Їх воля гіпертрофована, зазначав М. Бердяєв, вона пригнічує постійно мислення та емоції, особливо позитивні. Росіяни – народ-агресор, і це у них на рівні ДНК. Закон в Росії практично не працює, сваволити росіянин ще більш охочіший, ніж українець, який «сам собі пан».

Рашист – ретранслятор світогляду *homo sovieticus*, «маленької людини», за яку думала і якою маніпулювала влада, яка не знала свободи, людина зі зруйнованим інстинктом самозбереження, відсутнім здоровим глуздом тощо. *Homo sovieticus* знайшов своє продовження у *homo rashiysticus*. Він є типовим *homo sovieticusom*, який не бажає змін, боїться їх та відмовляється приймати щось нове. *Homo rashiysticus*, не зацікавлений у політиці, бо там все вирішує начальство; йому властиві імперські амбіції, екстенсивний шлях розвитку – «ми», тобто, росіяни, маємо доминувати скрізь, все має бути Росія. Рашист впевнений, що ми, росіяни, найкращі, всі інші не такі. Він люто ненавидить все неросійське і пронизаний бажанням помсти за «ворожість» до нього. Нинішня війна – це війна проти європейської, культурно розвиненої України, яка вибрала шлях свободи, а не московського рабства.

Путінізм – це кримінальна корпорація, яка знищила російську конституцію, яка використовує закон в своїх меркантильних інтересах, криміналізувала всі сфери російського життя, це всенародне прагнення халяви. Рашизм – це візантійська узурпація влади і створення нової КІРС [4]. Це підтримка таких же тоталітарних режимів і наступ на суверенні права інших народів. Це путінюгенд, одурманення рашистською пропагандою 140 млн. народу.

Рашизм – це кримінальний суд, поліція і прокуратура, атмосфера повної безкарності державних органів насильства і приховування «своїх», це повна зневага до світової громадської думки, розграбування національних багатств країни самим Путіним і його найближчим оточенням [3; 4]. Ядром ідеології нацизму є ідея расової вищості російської нації, ідеологія фашизму – етатизм – виняткова роль держави. Культурно відстала,

варварська Московія завжди здійснювала агресію щодо країн, які в культурному розвитку стояли значно вище, найперше на захід від неї. Ідеологія рашизму базується на цьому досвіді. Тому ядром ідеології рашизму є консервування культурної відсталості і руйнування розвинутих цивілізацій [8].

Рашизм – це політичний режим, який тотально руйнує право, яке постає як універсальний духовно-культурний феномен, форма буття загальнолюдських цінностей, що акумульовані в принципах права. Заперечуючи ці принципи, створюючи атмосферу страху і небезпеки, агресії і тотальної залежності кожного від правлячого режиму, рашизм руйнує загалом підвалини людського життя, знищує правовий порядок як необхідну передумову життя правового суспільства. В аморальній людиноненависницькій атмосфері, яку створює рашизм, принципи права не можуть виконувати функцію гармонізації людських відносин, вони мертвіють, знищуються, перетворюються в декларацію. Режим замінює їх насильством у найрізноманітніших формах: від «букви закону» до затосування грубої фізичної сили.

Фашизм у будь-якій формі – це знищення людини як особистості як соціокультурного індивіда. Рашизм в цьому плані просто показовий. Він в прямому сенсі слова знищує основи життя, людину, її права і свободи. Рашизму вільна людина страшна, бо в ній він бачить силу, яка знищить його. Соціальна база рашизму – людина невільна, об'єкт державних маніпуляцій, людина деперсоналізована, остаточно деградована в моральному плані. Оскільки права людини – це загальнолюдські принципи права в індивідуальному вираженні, то основний удар рашизм спрямовує проти них. Тотальне порушення, відверте знищення цих прав – це і є знищення людини в прямому сенсі цього слова.

На прикладі російсько-української війни можна пересвідчитися, що рашизм як різновид фашизму абсолютно нехтує найбільшою загальнолюдською цінністю – людиною і її життям, її вітальними правами. За десять місяців рашизмом в Україні було знищено уже не десятки, а сотні тисяч людських життів. Поки що задокументовано невелику кількість – понад 49 тисяч випадків вбивств та катувань, але їх в рази більше. В одному лише Маріуполі по дуже приблизних підрахунках їх може бути 30-40 тисяч, площа братських могил в селищі Мангуш біля Маріуполя дуже швидко подвоюється. А ще є свої Бучі на окупованих Херсонщині, Запорізькій області, Донбасі, Луганщині, Харківщині. І це лише цивільні люди. Про них ми дізнаємося після деокупації. А ще є загиблі в цій кривавій безглуздій бійні українські військові, їх може бути кілька десятків тисяч. А ще є майже сто тисяч загиблих російських військових, яких Путін послав вбивати мирних українців задля задоволення своїх людиноненависницьких амбіцій. За даними британської розвідки, опублікованими в газеті «New

York Times» за 8 липня 2022 року росіяни створили 18 «фільтраційних таборів» для полонених українців.

В. Путін відверто заявляє, що фізичне знищення українців як нації є його головною метою. За обрану європейськість він влаштував українцям геноцид, знищення мирних мешканців, засобів до життя, культури, тобто, відбувається тотальне знищення народу (див. Визнання геноциду українців (2022)). Президент Польщі Анджей Дуда в Освенцимі порівняв злочини росіян в Україні до подій Голокосту. Під час виступу глава польської держави зазначив, що злочин геноциду проти єврейського народу стався через ненависть, яку нацисти вживлювали німецькому народові. Він зауважив, що зараз таку ж ненависть до українців можна побачити з боку росіян [6].

Рашизм є ідеологією, що «...обґрунтовує припустимість будь-якого свавілля заради хибно трактованих інтересів російського суспільства. У зовнішній політиці рашизм проявляється, зокрема, у порушенні принципів міжнародного права, нав'язуванні світові своєї версії історичної правди винятково на користь Росії, у зловживанні правом вето в Раді Безпеки ООН тощо. У внутрішній політиці проявом рашизму є порушення прав людини на свободу думки, переслідування учасників „руху незгодних“, використання ЗМІ для дезінформації свого народу тощо»[7]. Додамо лише, що це тотальне, brutальне, нічим не виправдане порушення прав людини.

Рашисти порушили всі чинні міжнародно-правові акти, які закріплюють і захищають право людини на життя: Загальну Декларацію прав людини, ЄКПЛ, Конвенцію про запобігання злочину геноциду та покарання за нього, Конвенцію про заборону катувань, Конвенцію про права дитини, Міжнародний пакт про громадянські та політичні права (ст. 6), Міжнародний пакт про економічні, соціальні культурні права та ін.

Знищення права на життя – це підстава для тотального порушення всіх інших прав людини, бо право на життя – це основа для їх здійснення. На прикладі рашизму нинішній світ ще раз побачив, наскільки незахищеними є права людини і як багато треба йому зробити, щоб рашизм подолати і їх захистити. А ще – наскільки важливо для повноцінного життя народові створити правову державу, де принципи права працюють реально, а не є просто деклараціями.

Література:

1. Бадью А. Століття. Львів. Вид-во Анети Антоненко. 2019. 303 с.
2. Рашизм – Вікіпедія (wikipedia.org)
3. <http://rublog.info/ua/rosijskij-mentalitet-i-jogo-osoblivosti/>
4. Скобов А.. »Циммервальдская левая» [Архівовано 4 липня 2014 у Wayback Machine.] *Грани.Ру/ Блоги (в блоге Свободное место)* 22.03.2014.

5. Братасюк М. Російський фашизм: світоглядно-філософські підвалини. *Українсько-російська війна: право, безпека. Світ*. VI Міжнародна конференція 29-30 квітня 2022 року. Тернопіль, 2022. С. 71-74.

6. Дуда в Освенцимі порівняв злочини росіян в Україні до подій Голокосту. Архів оригіналу за 29 квітня 2022.

7. Олександр Костенко (18 березня, 2014 р.). Що таке «рашизм»? Газета «День». Архів оригіналу за 9 квітня 2014.

8. Сич О. Нацизм, фашизм і... рашизм: у чому відмінності і тотожності?. *armyinform.com.ua* (укр.). Архів оригіналу за 21 березня 2022 року.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-287-9-6>

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО СТАНОВИЩА ОКРЕМИХ КАТЕГОРІЙ НАСЕЛЕННЯ СТАРОДАВНЬОГО РИМУ

Варава Ірина Павлівна

доктор філософії,

доцент кафедри теорії та історії держави і права

Юридичного факультету

Національного авіаційного університету

м. Київ, Україна

Снісаренко Ілона Олександрівна

здобувач вищої освіти першого (бакалаврського) рівня

Юридичного факультету

Національного авіаційного університету

м. Київ, Україна

Населення Стародавнього Риму поділялося на певні, окремі категорії населення, які безпосередньо впливали на розвиток Риму, римського права, тим самим утворюючи певну ланку соціального та правового становища від найменшої категорії до найвищої. Проте, не одразу виникли усі категорії населення, адже спочатку, в період ранньої Римської республіки, все вільне населення поділялося на дві групи: римські громадяни та негромадяни.

Остання група населення з боку Римської держави правовою охороною не забезпечувалася. Але в процесі розвитку цивільних відносин римляни були вимушені визнати окремий правовий статус, що визначався за латинами та перегринами, а згодом і за вільновідпущениками. Вже у